

Anna Dutka-Mańkowska

Maurice Tournier 1933-2013

Tekst i Dyskurs = Text und Diskurs 6, 449-450

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Notatka informacyjna

Maurice Tournier 1933-2013

Odszedł Maurice Tournier, jeden z najważniejszych przedstawicieli francuskiej analizy dyskursu.

Przez trzydzieści lat kierował stworzonym przez siebie w r. 1967 laboratorium „Lexicométrie et textes politiques” w École Normale Supérieure w Saint-Cloud. Jest jednym z założycieli pisma *Mots. Les langages du politique*, które w ubiegłym roku obchodziło trzydziestolecie (zob. w Kwartalniku Neofilologicznym 2011 nr 1 recenzję jubileuszowego numeru, prezentującego liczne kierunki analizy dyskursu francuskiego obszaru językowego).

Interesował się leksykologią polityczną i etymologią społeczną, analizował historię słów, dystrybucję i częstotliwość ich występowania w tekstach dotyczących ruchu związkowego, kampanii wyborczych czy wydarzeń w maju 1968 r.

Środowisko badaczy skupionych wokół czasopisma *Mots* zaczęło się tworzyć dużo wcześniej, w czasie studiów na Sorbonie i w Ecole Normale Supérieure. Byli oni pod wpływem uczonych takich jak m. in. Émile Benveniste, René Dumézil, Claude Lévi-Strauss, Robert-Léon Wagner. Badania nad korpusem zainicjował w r. 1962 Jean Dubois publikując swe przełomowe studium słownictwa społeczno-politycznego we Francji w latach 1869-1872.

Metoda leksykometryczna powstała w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku, jej źródłem było językoznawstwo strukturalne i analiza statystyczna. Bada się jednostki w korpusie zamkniętym, grupującym teksty reprezentatywne dla danego zagadnienia, przy czym teksty są porównywane, zwłaszcza pod względem leksykalnym. Kwantyfikacja i porównanie użycia słów w tekstach pozwala opisać strukturę korpusu, tak więc leksykometria stanowiła narzędzie zrozumienia tekstów. Obecnie nową wersją tej metody posługują się np. historycy. Metoda leksykometryczna i metody statystyczne stanowią podwaliny tekstometrii (textométrie), badań statystycznych, których przedmiotem są elementy językowe i ich

konteksty w korpusach cyfrowych, na różnych poziomach (słowa, zdania, tekstu). Maurice Tournier i Laboratorium leksykometrii politycznej w Saint-Cloud zajmują poczesne miejsce w historii francuskiej analizy dyskursu. Czasopismo *Mots* ukazuje się nieprzerwanie do chwili obecnej, także w wersji elektronicznej, dostępnej na platformie Cairn: <http://www.cairn.info/revue-mots.htm>

Oto kilka ważniejszych publikacji, których autorem lub współautorem jest M. Tournier:

M. Demonet, A. Geffroy, J. Gouazé, P. Laffon, M. Mouillaud, M. Tournier, *Des tracts en Mai 68. Mesures de vocabulaire et de contenu* (we wsp. z M. Demonet, A. Geffroy, J. Gouaze, P. Lafon, M. Mouillaud), Paris, Armand Colin et Fondation Nationale des Sciences Politiques, 1975.

Les vocabulaires politiques à l'étude aujourd'hui (1962-1982), *Raison présente* 1982, nr 62, 79-101.

La parole syndicale. Étude du vocabulaire confédéral des centrales ouvrières françaises 1971-1976, (we wsp. z A. Bergougnioux, M.-F. Launay, R. Mouriaux, J.-P. Sueur), Paris, Presses Universitaires de France, 1982.

Texte propagandiste et cocurrences. Hypothèses et méthodes pour l'étude de la sloganisation, *Mots* 1985, nr 11, 155-187.

Le syndicalisme à mots découverts, Dictionnaire des fréquences (1971-1990) (we wsp. z R. Mouriaux, A.-M. Hetzel, J. Lefèvre) Paris, Editions Syllepse, 1998.

L'image candidate à l'élection présidentielle de 1995. Analyse des discours dans les médias (we wsp. z Groupe Saint-Cloud), Paris, L'Harmattan, 1999.

Propos d'étymologie sociale, t.1: *Des mots sur la grève*, Paris, Klincksieck 1992, t.2: *Des mots en politique*, Paris, Klincksieck 1997, t. 3: *Des sources du sens*, Lyon, ENS Editions 2002.

Les mots de Mai 1968, Toulouse, Presses Universitaires du Mirail, 2007.

Des noms et des gens en République (1879-1914), Paris, L'Harmattan, 2010

Des noms et des gens en guerre (we wsp. z N. Arnold i F. Dougnac) t. 1: *De la Grande Guerre au Front Populaire (1914-1939)*, t. 2: *De la Seconde Guerre mondiale aux génocides (1939-1945)*, Paris, L'Harmattan, 2013.

Powieści:

De source et de sable, Alger 1958-1961, Paris, L'Harmattan

La ville flagellée, Lyon 1831-1934, Paris, L'Harmattan

Anna Dutka-Mańkowska, Uniwersytet Warszawski